

MINERVA

Diară literar, beletristic și de distracțiune.

Apare în 1 (13) și 15 (27)
a fie-cărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil :
George Curteană.

Prețului: pe an 4 fl., pe 1/2 an 2 fl., pe 1/4 1 fl.
Pentru România și străinătate: Pe an 10 fr.
Prețul e a se solvi înainte.

Lipsa instrucțiunii femeilor

de St. BUZILA.

Era o vreme, când lumea se interesa puțin de femei, când lumea vedea în femeia numai un accident pentru societatea omenescă, când femeia era considerată numai pentru frumusețea și așa rolul ei, poziția și chiamarea ei erau date uitării. Esperința însă a dovedit, că nu e de ajuns a iubi femeia numai pentru moment; nu e de ajuns a o considera numai ca un obiect lustruit, care după ce își pierde poleitura, nu mai are nici un preț; nu e de ajuns a o considera ca un accident pentru societate: ci ea, femeia, merită ca asupra ei să se facă studiile cele mai profunde și serioase, ca ea să fie considerată după adevăratul ei merit.

Ce e drept de o vreme încoco s'a scris foarte mult despre femeia, s'au ventilat diferite teorii, cari pe lângă reul, ce au produs în capul unor judecatori superficiali, fără îndoială au avut și partea lor bună.

Ce este femeia? Câte studii s'au făcut asupra ei atâtea definițiuni i s'au dat. Astfel unii inimici ai ei o încarcă de definițiuni cam rău sunătoare, până când alții, amicii ei, o chiar deifică prin definițiunile lor. Dară numescă-o și unii și alții ori-cum vor, una rămâne mai pe sus de totă îndoiala, că adevărat misiunea femeiei este o misiune sublimă, o misiune importantă și că ea este icóna fidelă a familiilor, a națiunilor și a patriei și ca atare femeia are lipsă de o deosebită instrucțiune, de o deosebită creștere, ca să pótă satisface acestei misiuni.

Copilul, până când este încă tiner și debil în puteri, are lipsă de conducerea, îngrijirea și de spriginul cald al părinților. Îndată ce însă el ajunge june încetul cu înce-

tul începe a simți, că această conducere, acest sprijin părintesc pentru dânsul ar fi prea slab și se nisuieste a-și căuta o proptea mai tare, un sprijin mai puternic, pe care să-l aibă în totă viața. Și acesta o face chiar atunci, când puterile lui spirituale, cât și fizice, din ce în ce iau o dezvoltare tot mai întinsă. Dar unde și în cine găsește el acest sprijin, acest rașim mai puternic decât al părinților? În inima unei femei, în amorul curat al unei fetițe pôte cu mult mai tineră decât dânsul!! Cu această inimă voiesce el a-și consolidă puterile sale, cu acest amor, cu această proptea cugetă el a se înarmă în luptele grele a acestei vieți. Un singur suris, o singură privire a acestei fetițe este în stare a-l întări pe dânsul spre sevârșirea lucrurilor celor mai grele, o singură vorbă sau chiar și numai și un gest îl decide a-și espune chiar și viața. De este ostenit, de este supărat, odihna și mângăierea și-o află numai în acest amor, pentru care dânsul este în stare a da totul. Dorința acestei femei este pentru dânsul poruncă divină, dacă dorința ei e păcătoasă el o împlinesce ca și cum ar fi una dintre cele mai religioase. Totul face pentru acest amor! Și în adevăr, pentru-că — după cum dice Pederzani — „a fi iubit însemnă atât cât a umbla pe căile lumesci cu un soț protector, care înlătură spinii din cale, însemnă a posedă un coperiș în timp de furtună, un asil în lupta vieții.“

Fetița respectivă devine soția legitimă. Din acest moment se începe adevărata ei influență asupra bărbatului; dela dânsa atâră ca viața lui să fie un adevărat raiu, sau un infern îngrozitor. Ea este în stare a face din soțul

său unu creștinu adevăratu, sau unu ereticu, unu omu de spiritu sau unu nătărău, unu înțeleptu sau unu prostu întocmai după cum a observatū Sheridan, că *înțelepțiunea bărbaților depinde dela cultura spiritului femeiloru*. O soția îndestrată cu tôte calitățile, ce i se recerū, va sei delătură norii de pe fruntea bărbatului său prin chiar unu singurū surisū; ilū va sei mângăia în vreme de întristare, ilū va sei ajutoră în năcasuri, de cari bărbații adese-ori au parte în viață. Cu unu cuvântu prin privire, prin vorbă, prin umbletu, prin gesturile sale și cu atâtū mai vĕrtosu prin lucrările sale va sei documentă totdeuna unu simțemētū plinū de credință, iubire și alipire eternă față cu soțulu său. Unu bărbatū cu o atare soția pōte în adevĕrū sē se simtă fericitū. Sub o atare influință cugetele, faptele și lucrările lui devinū mărețe. Fie-care oră, fie-care momentū îi producū nouă și nouă bucuria însuflețindu-lū din ce în ce spre fapte totū mai strălucite.

Sē căutămū puținū în Istoriă și ne vomū convinge, că bărbații mari au fostū totdeuna soții unorū femei conșcie de datorințele lorū și îndestrate cu calitățile necesare. Astfelū Mihaiu Vitēzulu a avutū soția pe vrednica Flōre, care atâtū în bine câtū și în rēu sē scia află totdeuna lângă bărbatulu ei. Lângă bravulu Domnitorū alū Moldovei găsimū o soția, care respinge cu indignațiune dēmnă de dēnsa ofertulū uritū, ca sē elibereze pe bărbatulu său prin desonōrea sa, răspundēndū indignată: „Ferele și torturile suntū puținū grele pentru soțulu meu. decâtū desonōrea mea!“ — Cine voiesce deschidă istoria și va găsi mai pe tōtă pagina esemple.

Dacă însă din contră soția nu e conșciă de chiamarea ei, dacă ea nu-și pricepe rolulū, dacă dēnsa nu se scī rădică cu mintea sa până acolo, ca sē fiă ângerulū pāzitorū și scutitorū alū bărbatului său și nu unu instrumentū neînsuflețitū în mâna altora, atunci căsătoria sē prefăce în unu adevăratū locū de tortură, în locū de binecuvântare o însoțesce blăstēmulū și în locū de fructe dulci produce acrimī. Sē mai insistămū asupra atătorū casuri? O și numai cugetulū la ele e de ajunsū, ca sē te înfiōre! Martoră ni-e Istoria, dară martoră ni și điuva de ađi.

Soția a devenitū mamă? Mamă?! Ce vorbă dulce! Cine nu e mișcatū la pronunțarea acestui cuvântū? O soția numai atunci e în adevĕrū încântătoare și frumōsă, când ține în brațe

fructulū legăturii celei d-đeșci și eterne. Rolulū mamei e cu multū mai mărețū cu multū mai strălucitū. Influința soției acum nu se estinde numai asupra unui simplu individū — asupra bărbatului — ci asupra unei familii, asupra unei națiunī, asupra patriei întregē, deōrece nimicū nu e mai adevăratū ca aceea, că familii bune dau națiuni bune și acestea fericescū patria și din contra. Deci dară nu esistă oficiu mai mărețū, mai sfântū, ca oficiulū și datorința de mamă! Dela mamă atērnă ca prunculū ei sē fiă unu creștinū adevăratū sau o liftă rea, mū omū de omenia sau unu vagabundū, unu patriotū bunū sau unu trădătorū, unu bărbatū diligentū sau unu perde-vară. — Auziți mame! Alegeți dar! vĕ stă în voia și pe placū.

(Va urmă.)

Pe albumulū Domnișōrei L...

*Scit, când în mijloculū lui Main
Ședeam sub umbra celorū fagi,
Câtū de cu focū mē sārutai
Cum imi spuneaai cuvinte dragi!?*

*Scit, cum điceai: „iubite, dragă
Eu vecinică te voiu totă iubi,
Orī câtū vei merge în lumea largă
Alū meu amerū cu tin' va fi!?”*

*Și eu m'am dusū și tu ai rēmasū
Da! tu-ai rēmasū și eu m'am dusū
Și câte lacrimi pe obrazū
Slăbitū de jale n'au mai cursū.*

*Și te doriaam din țĕri străine
Și te iubiam cu atāta focū,
Da! fār' de tine n'aveam bine
Și nici doriaam sē am de locū.*

*Și m'am rēntorsū și te aștai,
Ședeai sub umbra celorū fagi
Câtū de cu focū ilū sārutai
Cum i spuneaai cuvinte dragi!?*

*Și elū s'a dusū și tu ai rēmasū
Da! tu ai rēmasū și elū s'a dusū
Și câte lacrimi pe obrazū
Slăbitū de jale n'au mai cursū!?*

.....

*Trecură anī și nu prea multī
Și se uscară ambi fagi,
Tu n'ai pe cine sē sāruti,
N'ai cui sē-i spui cuvinte dragi!*

Piratulă de pe Marea de Ostă.

(Romană de Louis Hakenbroich.)

VIII.

(Urmare.)

Indată ce eși Amalia din citadelă alergă fără să scie încetrău și pe care stradă până în internul Copenhagei. Nu peste multă se afla pe piața numită „Amalia.“ Orologiulă bătă optă ore. În cea mai mare nesiguranță umbra dela casă la casă. În fine observă, că nu se află pe strada indicată de Vonved. Se hotărî deci să întrebe de strada „Nihafen.“

Ună polițistă o conduse până pe „Nihafen“, iar dēnsa mulțămindu-i respectuosă începă a căută numărul casei descrise.

Amalia se apropiă de ferăstră, întrebându cu voce lină: Nu locuiesce aici Jetsmark?“

I se răspunse, că locuiesce în etagiu.

Amalia sui repede treptele etagiului prin ună coridoră neluminată, află pipăindă o ușă, ciocăni și o muiere mică dar bătrână îi eși înainte ținēndă în mână o lampă întrebându-o cu o voce aspră: „Ce poftesc?“

— Aici locuiesce Carl Jetsmark?

— Ce vrēi cu elă? sbieră bătrâna?

— Lasă-o să intre! se audă o voce din casă.

Amalia intră.

Lângă cuptoră vędă ună omă bătrână îmbrăcată în uniformă de dragonă avēndă pe genunchi o carte deschisă, din care cetea la lumina unei lampe puțină luminose.

— Ce voiesci? o întrebă bătrânulă luândă ciubuculă dela gură.

— D-ta ești Carl Jetsmark?

— Așa mă chiamă!

— D-ta ai servită în regimentulă dragoniloră din „Finia.“

— Da, eu! Pentru ce întrebă?

— Ca să fiu sigură, căci am lipsă de d-ta!

— Da, eu sum Carl Jetsmark. Ce ai cu mine?

Amalia se apropiă încetă de elă voindu să-i vorbescă.

Indată ce observă bătrânulă eleganța vestmētului damei străine să sculă rugându-se de iertare pentru primirea atâtă de nedēmnă.

— Nu am nimic să-ți iertă, răspunse dama. Am venită, să-mi faci ună servițiu. Se lucră pentru viēța sau mórtea unui bărbat, pe care d-ta îlă respectezi multă.

— Ce poftesci dela mine, întrebă bătrânulă.

Amalia făcū ună semnă, pe carele înțelegēndulă bătrânulă se sculă și șopti econōmei sale să iēsă, apoi închise ușa.

— Vorbesce acum dōmnă! Nime nu nēmai aude.

— Trebuie să-ți vorbescū despre ună bărbat, care pentru lume e mortă, pentru noi însă trăiesce.

De pe fața lui Jetsmark se vedea, că înțelegē dorința damei.

— Cine te-a trimisă aici? întrebă elă.

— Conte de Elsinore!

O surprindere cuprinse pieptulă bătrânului și cu glasū pētrundētoră întrebă:

— Care conte de Elsinore? deōrece se povestesc, că elă e mortă și nēmălu lui s'a sfīnsă...!

— Așa se povestesc! D-ta însă scii, că adeseor se povestesc și ce nu e adevărată.

— Arată-mi ună semnă, dīse bătrânulă, ca să mă încredă!?

— Caută la acesta? dīse Amalia întindēndulă inelulă.

— Bătrânulă soldatū privi cu atențiune inelulă, apoi continuă:

— Cunoscă inelulă!... și-lă întinse damei.

— Inșă spune-mi, cine te-a trimisă la mine?

— Celă ce m'a trimisă, m'a spusă să-ți aducă aminte de jurămētulă depusă în citadela din „Röskild“ în ziua prinderei lui Knud Vonved.

— Destulă! O, destulă dōmnă! acum sciu cine te-a trimisă aici, Lars Vonved!?

— E dreptă! Elă m'a trimisă.

— Trebuie să fii o damă, în carea are deplină încredere, de-ți spusē atăta.

— Eu sum soția lui.

— Soția Sa? O, spectabilă dōmnă! Scusați-mē, că nu Vē întrebases mai înainte! Ce demandată?

— D-ta cunosci împregiurările, în care trăiesce contele Knud Vonved. Condu-mē la dēnsulă!!

— Indată spectabilă dōmnă! O, ce sōrte tristă, că bătrânulă conte trăiesce ca ună sēlbaticū ascensū dinaintea lumii și a filorū săi.

— Nu trebuie să pierdemă timpulă Jetsmark, dīse Amalia. Grăbesce-te!

Bătrânulă deschise ușa și bătrâna intră iarăși în casă.

— Scusă-mē, dīse Amalia, că din cauza mea ai fostă silită a ședē afară. Apoi deschidēndă portmoneiulă îi dete ună galbēnă.

— Ună fridrichs'dor Carl! de multă nu am primită ună atare banū!

— Eu trebuie să plecū cu dōmna, agrăi Jetsmark pe bătrâna. Așcēptă-mē până la miezulă nopței.

Jetsmark însoțitū de Amalia ajunsē după o oră la nordulă Copenhagei în suburbiulă „Christian.“

— Suntemă aici dīse Jetsmark.

Se aflau în fața unei case, înaintea cărei era o grădină îngrădită cu gardū de fierū.

Jetsmark deschise ușa cu ajutorul cheiei, ce o avea la sine și trăgându de un drotu dela pãrete, se auzi îndată sunetul unui clopoțel.

Îndată se deschise o ușă și se auzi înăuntru o voce :

— Încă așa târziu Jetsmark?

— Da, Petersen! deschide ușa.

Ușa se deschise și apãrã un bărbat cu multă mai bătrãnu ca Jetsmark. Abia privi la strãinã și unã țipetã de durere sunã de pe buzele lui.

— Nu te teme Petersen! Scii tu cine vine cu mine. Stimatã dõmnã, spuneți, cine sunteți și ce cereați?

Ei intrarã întrãcea în casã, iar Petersen închise ușa.

— Eu sum soția lui Vonved, țise Amalia — și sum trimisã de elu, sã cercu pe moșulũ sãu.

— Soția lui Vonved! țise Petersen privind cu neîncredere acum la ea acum la Jetsmark.

— Da Petersen! țise Jetsmark, e soția lui Vonved. Ascultã de dõmnã și o condũ la bătrãnul Knud.

— Concede-mi dõmnã! țise Petersen a Vã sãrutã mãna.

Bãtrãnul Petersen îi conduse apoi în chilia, unde se afla soția sa.

— Magdalenã! strigã elu unei unei octogenarie. O di fericitã! Astãzi, când contele împlinesce o sutã și patru de ani, soția nepotului sãu vine a-lũ cereã.

Bãtrãna octogenarã era sã îngenunchiã la picioarele Amaliei, însã ea o reținũ.

— Petersen! agrãi Amalia, condu-mã la moșulũ!?

— Multãmಿತã Domnului! țise elã. De multũ timpũ nu a fostũ contele așa în putere ca astãzi. În curẽndũ Vã aflați cu dẽnsulũ, spectatã dõmnã!

Ȋicẽndũ aceste cuvinte Jetsmark pãrãsi chilia amẽsuratũ dorinței Amaliei.

Dupã cãteva minute reĩnturnã anunciãndũ, cã bãtrãnul e gata a o primi, deorece chiar așcepta ceva veste dela Vonved și se bucurã, cã pãte vedẽ chiar astãzi pe însași soția lui.

Petersen conduse pe Amalia prin unã coridorũ tapetatũ cu mãtasã, la finea cãruia se vedũ o ușã duplã înfrumșetãtã cu figurĩ de aurũ.

Ușa se deschise și Amalia intrã în chilia lui Knud Vonved.

Acẽsta chiliã a fostũ unica, carea putea arãtã rangulũ și demnitatea locuitorului și carea aducea aminte de unũ timpũ gloriosũ. Mobilele, ce o decorau, arãtau pe descendenți regatului Danimarcei și a Svediei.

Fotẽle de mãtasã se aflau în giurulũ unei mese

de frasinũ, înfrumșetãtã cu figurĩ de aurũ; unũ patũ acoperitũ cu unũ damastũ albastru, lângã care era așețatã o mẽsuțã de abanosũ, pe carea se afla unũ bastonũ de mareșalũ, douẽ pistõie vechi și o sabiã prețiosã cu mãnunchiu înfrumșetãtã cu aurũ și diamante.

Pe unũ fotelũ aprõpe de cuptorũ se afla bãtrãnul Knud Vonved îmbrãcatũ în unũ vestmẽntũ de noapte, blãnitũ cu piele de jderã. Pãrulũ sãu lungũ și albũ cãdea în plete frumõse pe umerii sãi albi, iar barba-i albã ca zãpada îi acoperia pieptulũ pãnã la brãu; bãrbia-i era rãđimatã de pieptũ și astfel stãndũ ținea ochii deschiși.

Colõrea feței era curatã, puținũ rumenã și fața rotundã arãta, cã încã e în posesiunea dințilorũ

Uimitã sta Amalia și privia pe acestũ bãtrãnu respectabilũ, când Petersen merse și-i anunciã prezentarea ei.

Încetũ își rãdicã bãtrãnulũ ochii și cãutã spre Amalia, carea sta la ușa.

Atunci alergã Amalia spre elũ și cãđẽndũ în genunchi strigã:

— O, Conte Vonved! mântuiesce-lũ, mântuiesce-lũ. Numai singurũ ilũ poți mântui.

— Cine ești tu, întrebã bãtrãnulũ încetũ și respectatũ.

— Eu sum Amalia, soția nepotului tãu Lars Vonved.

— Tu ești fiica lui Orvig?

— Da, tatã!

— L'am cunoscutũ. A fostũ unũ erou. Dar cine te-a condusũ aici?

— Carl Jetsmark!

— Pentru ce ai venitũ la mine?

— Soșulũ meu mĩ-a demandatũ.

— Ai cu ce te legitimã.

Amalia îi întinse atunci inelulũ, pe carele privindulũ ilũ redete.

— Dar afarã de acesta?

— Soșulũ meu mĩ-a țisũ sã-ți împãrtãșescũ, cã „Vulturulũ lãsã în fine sã cadã sabia pe coperișulũ „corãbiei iuți.“

— Sciu! Așa a fostũ hotãrĩtũ. Ce ceri dela mine?

Amalia i comuricã cererea soșului sãu, pe când bãtrãnulũ o ĩnterupse ĩntrebãndu-o :

— Iubesci pe soșulũ tãu?

— Mai multũ decãtũ viața mea.

Knud Vonved puse atunci mãnile pe capulũ ei țicẽndũ în tonũ sãrbãtorescũ:

— „Dumnezeu te binecuvinte fiica mea și îți ĩntãrẽscã credința și iubirea, ce o pãstrezi nepotului meu!“ elũ îți va fi adẽncũ recunoscãtorũ, cã ilũ mântuiesci...

— Îl vei mântui tată? întrebă Amalia veselă.

— Da, copila mea! Nu te teme nimic, soțul tău va fi mântuit.

Cu tonulu și maiestatea unui rege demândă Knud Vonved lui Petersen a i se aduce din firidă (dulapă secretă în părete) o cutiă.

Petersen rădicându o tapetă de pe părete, îndeplinî îndată mandatul.

Knud Vonved o deschise și-i întinse Amaliei dintele de ipopotamă deserisă de Lars.

Knud Vonved o întrebă iarăși:

— Ai copii?

— Am unul, răspuse Amalia suspinându.

— Adă-lă sē-lă vĕdū.

— Îl voi aduce mâne diminĕță, tată!!

— Ochii mei nu vorū mai vedē mâne lumina sōrelui. M-am ajunsū scopulū. Trebuie sē-țî vĕdū copilulū înainte de a muri.

Acestei dorințe nu se putū opune Amalia, demândă deci lui Jetsmark a merge în casa guvernatorului Gam și a aduce pe miculū Wilhelm. Pentru legitimare i-a datū unū biletū scrisū cu mâna-i propriă, ca sē-lū dēe surorii generalului.

Peste o jumĕtate de ōră reintōrse Jetsmark în brațe cu miculū Wilhelm.

Cu o privire lungă căută bĕtrānulū Knud la miculū copilū, descendentele sĕu. Mărețū și cu iubire îi sārutā fața.

— Chiar așa eram și eu înainte cu o sută de ani — țise elū încetū. Se vede, că sângele nu se preface apă.

De nenumĕrate ōrî sārutā drăgālașā fața micului copilū. Apoi puse mânilē pe capulū lui și țise încetū o rugăciune de binecuvĕntare.

Era o tăcere sĕrbătorĕscă, până când iarăși începū Knud:

— Te-a învățatū mumă-ta rugăciunilē?

— Da, eu mă rogū lui D-șeu în totā sĕra și diminĕța.

— Scîr țice „Tatălū nostru“?

— Da, îlū sciu.

— Rōgă-te...!

Copilașulū puse mânilē la olaltă și începū a țice dumnețĕscă rugăciune, avĕnd ochii ațintiți la bĕtrānulū Knud.

Unū strigătū de durere intrerupse rugăciunea copilului. Mānilē lui Knud alunecāră de pe capulū copilului; ochii i se închiseră, iar capulū i se plecā spre pieptū. A muritū... —!!

(Va urmā.)

Unū învățatorū sîrguinciosū.

(Urmare și fine.)

Amū țisu mai susū, că nici unulū din opurile apărute, cari se ocupă cu nunta romānescă, nu se pōte privi de completū. Cu tōte acestea cutezāmū a susținē, că între tōte mai vastū și mai plăcutū este „Starostele“, apărutū în Gherla. Autorulū acestui opū a avutū în vedere cu deosebire nunta ardelenĕscă.

A ținutū multū la colăcāritulū, descāntecele și diferite moravuri nupțiale din Ardealū — glorioșā patriă a eroilorū.

Dar sē vedemū, dacā în acestū Staroste, proprie în acestū Colăcāritulū sau *Versuri dela nunți*, cum l'amū mai putē numi, află-se scenele de mai susū ori nu?

Cetitorulū va vedē, cetindū acestū opșorū, dacā conține cea ce trebuie sē conțină — prea firesee numai în versuri — o nuntă romānă, ori ba? Și credū, că nu se va înșelā în așceptare, — deși nu în tōte. E celū mai bunū opū, din cāte au apărutū până acum, amū țisu mai nainte!...

Cārticeica cuprinde mai ântāiu: *Cercarea viitorului*. Unū tractatū destulū de bine decopiatū de pe natură, prin urmare prea amuzantū și interesantū, a cārui cetire o recomandāmū cu deadinsulū. E cunoscutū, că la încheierea unei cāsătorii are mare rolū *Himeneo-Mantica*. Romānulū, scimū, că este unū poporū, care pune mare pondū pe Mantică, — elū la ori ce acte mari din viĕță se usēzā de Mantică. Când femeia nu are prunci se duce la vrājitorē, ca acēsta sē-i spună, dacā va avē prunci ori ba — și vrājitorēa îi spune, că peste unū anū va avē unū feciorū. Când cineva bolesce de o bōlă nevindicabilă — sē duce la vrājitorē sē-și caute, sē-i spună, când va muri — și vrājitorēa îi spune, că-i stā mōrtea dela o femeia din capulū satului, dar ea, vrājitorēa, sē lĕgă, că-i va face „pe întorsă“ și nu va muri, ci va muri femeia din capulū satului, carea i-a făcutū rēulū.

Ce actū decizătorū pentru viĕță nu e cununia? Cum s'ar putē acēsta fără vrājire sau Mantică? Aci Himeneo-Mantica trebuie sē-și jōce rolulū. Cāte și cāte nu mai facū fetele încă începĕndū dela 12 ani? Ele facū, ca sē jōce în totū joculū, sē fiā în dragoste la toți feciorii, sē fiā fiā-care mai alēsă ca altă fată din satū, la horă sē jōce înainte și cum nu pōte face popa la Bobotēzā apa cea sântă fără busuiocū, așa fără ea și fără ea sē nu se pōtă face nici unū danțū și nici unū jocū. Și cāte și mai cāte vrājii, descāntece, boscone nu facū ele, pentru ca sē se mārîte, pentru ca sē le cĕră pețitorii cātū de desū:

*Pe costița cu alune
Facți fetele rugăciune,
Sâmbăta, Domineca,
Să se pôta mărita*

(din popor.)

A fostă foarte necesară, ca înainte de scenele nupțiale să se pună așa și-a cercare a viitorului sau vrăjile de măritare. Și autorul a pricepută foarte bine această. Se vede, că cunoșce bine pe poporul român! . . .

După titula „Cercarea viitorului“ autorul are în cârticeică titula: „Cum se însoră Românul?“ Va se țică aci se cuprinde „Peșitul.“ Acestă peșitu îl designeză asemenea în poesiă, — adecă „Cerutulă fetei“ se face în versu (p. 15). Peșitulă acesta este un elementu foarte însemnatu în nunta română. — Elu trebuie să aibă istoriculă sêu. Unu scriitoru, ce ar vré să disereze despre Peșitulă la Români, ar simți mare greutate, deorece lipsescă datele. Cum spunu bătrânii, mai de multu peșiau la feréstră și în versuri, iar dacă în casă se stîngea foculă din vétră la audirea versurilor peșitoare, atunci peșitorii se depărtau. Cum spunu bătrânii, mai de multu feciorulă intra în casă îmbondorită în glugă — care e vestmêntu romanu (toga) — și nu se desvêlia până când Starostii nu-i făceau unu semn; dar căciula din capu nu o punea josu de locu, — semnă fiindu, că elu ca peșitoru nu se află în pozițiunea de servu — (*Servus sum!*“ la Romani descoperindu-și capul), ci în pozițiunea de Patriciu, de nobilă — *civis romanus*. Pe unele locuri și acum mai stă această datină. Nier în acestu Staroste la acestu locu — la peșitu nu am aflatu mânarea tineriloră imediată după peșire — în tindă. D. es. Starostele: „Am venită pentru ca aușindū etc. etc. etc., să dați pe Florica după Vasile!“ etc. Numai decătă unu altu omu, ce e de față țice: „Bine! da să mergă tinerii pușinū în tindă, să vedemū apoi cu ce gândū vorū veni în casă?!“ Care-i fecioru istețu numai decătă prinde fata și o întrebă rișendū: „Ce gândesci, când socoteei?“ Iar fata, care e isteță nu se lasă: „Mă tragū pe sémă, ce omu ești!“ răspunde ea. Intrândū în casă toți întrebă cu nerăbdare: „No, da ce-i afară, . . . ninge, plouă ori e sóre?! No, da ce-i fântū ori paidă, ori dóră otavă?! . . .“ Și când feciorulă a strînsū bine pe hōța de copilandră ea răspunde cu voia bună: „Otavă!“ „Să trăiesci Florico! asta-i de noi!“ — răspundū peșitorii — pe când mamă-sa mai trage jarū sub laboșū! . . .

În titula: „Starostea și colăcărutulă“ este adunată o prea abundată materiă și încă din mai multe părți transilvănene, căci d-lu autoru, dóră ca nier unulă altulă, a avută sórtea să fiă aruncatū mai în

totu anulă ca învățatorū în diferite unghiuri estreme ale Transilvaniei și Ungariei. Acum în valea Hațegului, acum în Abrudū, acum în Sâncelū, acum în Rodna. În titula „După cununiă“ se află pusū „Gogitulă“. Tot-déuna această scenă classico-romană, amū vêduťo pertractându-se înainte de cununiă. Și anume de pe la orele 9 dimineța, când se ascéptă, ca să vină după mirésă, la casa miresei se adună fetele feciore cu mică cu mare, gătescū mirésă, o punu în mijlocul lorū lângă mésă, pe carea se află unu colacū mare, colaculă de cununiă a miresei, 3 linguri nouă, 3 struțuri de busuiocu. Fata cea mai de frunte și mai de etate ia în mână unu struțu de busuiocu și o lingură nouă, alte două celelalte 2 linguri și 2 struțuri de busuiocu și atingendū colaculă, când în mijlocu, când pe bertiță — pe din afară și cu stînga cuprindendū cu tótele grumazulă miresei, începū a cântă cu versū clasicū jalnicū versurile de gogire:

*Îa-ți tu goge țiva bună
Dela frate dela mamă etc. etc.*

Nier-când acestu gogitu nu l'am vêduťu făcendū-se decătă numai și numai înainte de cununiă și după tótă logica.

Mai este alu doilea gogitu pe carū, care încă se află pe pag. 47.

Dar adevêratulă gogitu se numesce numai celū înainte de cununiă, precum s'ar cădē să ne arce academiciantii noștri erudiți.

Interesante suntu versurile de pe pag. 52, „la încunjuratulă scaunulă“:

*Dă-ne grău, nu ne dá orzū,
Că n-ē mirele frumosū;
Dă-ne grău, nu ne dá plévă,
Că n-ē mirésă de trebă! . . .*

Ca să scie cei ce nu sciu acestu încunjuratū alū scaunulă mai de comunū se face la casa mirelui, în alte locuri și la a miresei, când mirii, naști, stegarulă, druscele încunjură scaunulă, ce stă înaintea ușei și pe care se află unu colacū, de 3 ori, iar unu omu dela acea casă — Starostele, în timpulă câtū acestia încungură scaunulă, îi stropesce cu apă și cu grău. Iar stegariulă ori vre-o drușcă chiuiesce chiuitura de mai susū, ori alta, — după care intră în casă. În această cârticeică aflăm de asemenea foarte frumosū espusă închinarea găinei cu dialogurile sale. Dar despre această scenă interesantă, ce putemū să vorbimū la acestu locū îngustū. Iar ca să se scie, vremū să țicemū, că închinatulă găinei e totdeuna concomitatū de musică, și noi totdeuna amū aușitu pe musicanți, țicendū fig. 3 din joculă „Romana.“ Unu ce prea frumosū, prea românescū!

Pe pag. 66 se află: *Închinarea pomulă de cu-*

nuniă. Acesta închinare se află în unu modu foarte frumosu spusă și descrișă.

Inchinarea acésta se află din cuvântu în cuvântu și în foiletonulă „Gaz. Trans.“ Nr. 85 an. 1890 în forma: „Inchinarea Pomului, culésă de Șireganulă.“

Amă arătată dară, pe câtă nr-a permisă spațulu îngustu alu acestei reviste, valorea acestorū două opșore și din espunerile năstre fie-care Românū iubitorū de nēmulū sēu pōte a se convinge și despre multa lucrare și obselă, ce a trebaitū sē îndure autorulū lorū. Urmēză dela sine dară, ca onor. publicū românū sē îmbrățișeze aceste opșore prețioșe cu căldură cuvenită. Voiesce cineva a curōșce pe acestū autorū? N'are decātu sē-i procureze opurile, iar biografia i-o pōte ceti în „Convorbirile pedagogice“, unde i se află și portretulū. *Sint Maecenates, non deerunt...*

— s. —

Literatură poporală.

Doine din poporū

Culese din jurulū Năședului de Măriora Bosga n. Turtureanū.

— Vină mândră pân' la pōrtă.
De veți doru cum mē pōrtă.
— Venire-ași. bade, veni.
Da-sū cu mănile în pâne
Și cu mutū lângă mine.
— Lasă pânea sē dospēscă
Și pe mutū sē-lū trāsnēscă.
— Ba pe mutū sē nu-lū trāsnēscă,
Numai ochiū sē-i plesnēscă:
Pe noi sē nu ne zărēscă.

Mândra cu șurțū de mătasă
Vrea sē fiă preutēsă,
Preutēsă cum a fi?
Că nu scie nici ceti.
Te cunoscū mândră pe ochi
Că-ți stă gându totū la popi;
Șterge-te mândră pe gură
Că popiū'sū cu 'nvēțatură.

De s'arū luă căți și-și dragi
N'arū mai fi frunțe pe fagi,
Da se iau și cei urți,
De-acea-sū fagi infrunțiti.

Haideți feciori la iubitū
Că fetele s'au lesnitū:
Părechia de fete mari
E numai cu doi crițari,
Părechia de coconițe
E numai cu trei groșițe.

ACADEMIA ROMÂNĂ.

Concursuri pentru premii 1892.

A) Premii pentru cărți publicate.

Marele premiu Năsturelū-Heroscu, din Seria B. în sumă de 12,000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anulū 1893, unei cărți scrise în limba română, cu conținutū de ori ce natură, care se va judecă mai meritōriă printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1889 până la 31 Decemvre 1892.

Premiulū Statului Eliade-Rădulescu, de 5,000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anulū 1892 unei cărți scrise în limba română, cu conținutū literarū, care se va judeca mai meritōriă printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1891 până la 31 Decemvre 1892.

Premiulū Statului Lazărū, de 5000 de lei, se va decerne în sesiunea generală din anulū 1894 unei cărți scrise în limba română cu conținutū sciētificū, care se va judecă mai meritōrie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1892 până la 31 Decemvre 1893, sau celei mai importante invențiunī sciētificē făcute dela 1 Ianuarie 1892 până în 31 Decemvre 1893.

Premiulū Hagi-Vasile, de 5000 lei se va decerne în sesiunea generală din anulū 1894 unei cărți scrise în limba română și publicatā în timpulū dela 1 Ianuarie 1888 până la 31 Decemvre 1893, alū cărei cuprinstū va fi:

Istoria comericiului la Romāni, sau starea comericiului în Romānia, sau studiū asupra legislațiunii comerciale în Statulū românū, sau ori-ce alte obiecte privitōre la comericiulū românū.

Terminulū presentărei cărților (în 6 esemplare) pentru concursū va fi până la 31 Decemvre 1893.

Premiulū Asociațiunii Craiovene pentru desvoltarea învēțământului publicū în sumă de lei 1,500 se va decerne în sesiunea generală din 1895, celei mai bune cărți didactice în limba română dintre cele tipărite dela 1 Ianuarie 1892 până la 31 Decemvre 1894.

Terminulū depunerii la cancelaria Academiei în 6 esemplare a cărților propuse pentru concursū este până la 31 Decemvre 1894.

B) Premii pentru lucrări prezentate în manuscrisulū cu subiecte date.

Premiulū Statului Lazărū, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anulū 1893 celei mai bune lucrări în limba română asupra următorului subiectū:

„*Studiulū vinurilorū din Romānia din punctulū de vedere economicū și alū compozițiunii lorū chimice.*“

Manuscrisulū va trebui sē cuprindă materiă pentru circa 300 pag. de tiparū în 8° garmond.

Terminulū presentărei manuscriselorū la concursū va fi până la 31 Decemvre 1892.

(Va urmă.)

Diverse.

Jubileu. Ilustrul bărbat, neobositul scriitor, marele regenerator și valorosul anteiuptător național român, domnul **George Barițiu**, a împlinit în 24 Mai n. e. anul al 80-lea al etății sale. Din acest incident a fost felicitat din toate părțile locuite de Români. Comitetul Asociației transilvane în onora iubilantului a dat un banchet. Academia română a fost reprezentată prin o delegație compusă din d-nii V. A. Urechia, Poni, Ștefănescu și Tețulescu, cari în numele Academiei au prezentat iubilantului o adresă scrisă pe pergament și semnată de către toți membri Academiei și totodată pentru eternizarea acestei zile au comandat și o medalie comemorativă. Casina română din Brașov i-a trimis un album. Diarul Familia serbeză acest rău eveniment literar prin un număr festiv. *Ne alăturăm și noi la această mare sărbătoare aducându scumpului bărbat al națiunii noastre felicitările noastre cele mai căldurose și rogam pe Dumnezeu să-Lă țină în deplină sănătate și putere încă mulți ani între noi!*

Regularea valutei. În 14 Mai a. e. n. ministrul de finanțe Wekerle a subșternut dietei Ungariei unei proiecte de lege pentru regularea valutei. Tot în acea zi s'au așternut aceste proiecte și dietei austriace de către ministrul Dr. Steinbach. Dieta ungară a primit aceste proiecte cu vivate, până când cea austriacă le-a primit cu răcelă. Acele proiecte sunt: 1. Despre valuta de coronă; 2. Despre contractul, ce are a se încheia în această privință între Austria și Ungaria; 3. Despre proporțiile solvirilor și permutărilor în comerț a valutei de coronă; 4. Despre străformarea §. 87 a statutelor băncii austro-ungare și a 5. Despre conversiune. În urma acestor proiecte se vor bate monete în aur de 10 și de 20 corone (o coronă = 50 cr. = 100 centimi — ban), în argint de o coronă și de 50 ban, în nickel de 20 și de 10 ban, în bronz de 2 și 1 ban.

În contra ireligiozității. În 13 Mai c. s'a ținut în Timișoara o conferință preoțască la care au luat parte 48 preoți, cari sub președinția d-lui protopresbiteru din Belinț G. Creciunescu au luat hotărârea de a înființa o reuniune curată preoțască, care să aibă de scop curarea reșorilor, ce bântuie poporul în privința religiei și moralității. — De Dumnezeu, ca această reuniune să fiă încununată cu succese strălucite.

Cale ferată la Năsăud. În zilele aceste orașul nostru a avut o via surprindere. Proiectul de a împreună linia ferată dela Bistrița prin valea Bârgăului la Câmpulung s'a delăturat și ne stă în perspectivă clădirea unei linii ferate dela Bethlean—Năsăud—

Ilva-mică. În fruntea acestei întreprinderi se află președintele băncii comerciale ung. Ștefanu Tisza, vicepreședintele camerei Alesiu Bokros și președintele camerei industriale din Clușiu Desideriu Zsigmond. De aici se poate conchide, că capitalul trebuincios la această întreprindere îl va mijloci banca comercială ung. din Pesta. Tot-odată se ventilă și scirea, că și societatea industrială de lemnărită din Clușiu, care a întreprins exploatarea pădurilor din districtul Năsăudului, va concură în acest scop cu suma de o jumătate de milion.

Concurs. La școala de cadeți din Sibiu cu 15 Septembrie a. e. se vor primi în cursul I. 30—50 de aspiranți, iar în cursurile II., III. și IV. numai atâți câte locuri disponibile vor fi. Condiții: pentru cei ce voiesc a fi primiți în cursul I. etate dela 14—16 ani și testimoniu despre absolvirea lor 4 clase la vre-o școală mediă publică, ori cu drept de publicitate; pentru cursul al II-lea 5 clase, pentru al III-lea 6 și pentru al IV-lea testimoniu de maturitate. Didactru de primire pentru fii oficerilor în activitate 12 fl., pentru fii oficerilor în rezervă și a oficialilor de stat 60 fl., pentru ceilalți 120 fl. la anul solvinț în 15 Sept. și 1 Mai la comanda numitei școle. Mai apriat în „Vorschrift über die Aufnahme von Aspiranten in die k. u. k. Kadettenschulen.“

Versuri de dor se numesc o colecție de poezii, adunate din poezii române de A... — Gherla, tipografia „Aurora“ A. Todoran, 1892. Formată 8°. Această colecție frumoasă și bine aranjată costă 25 cr. și se poate procura dela numita tipografie.

Gazeta Economului este titlu unei foi economice-sociale, ce apare de patru ori pe lună în Șiria (Vilagos) sub redacțiunea d-lui D. Voniga. Programul ei e mult promițător. Prețul e de 5 fl. la an. — *Îi dorim succes.*

Esamene. La școala elementară română gr. cat. din Bistrița se vor ține esamenele de veră în 29 Mai st. n. a. e. — La gimnaziul superior din Năsăud se vor ține esamenele de maturitate cele scripturistice din 16—21 și cele orale în 27 și 28 Iunie, iar la gimnaziul luteran din Bistrița în 6 Iuliu.

Maiial. Direcțiunea școlii române gr. cat. din Bistrița are onora a invita pe on. publicu la maiialul școlii, ce se va aranja luni a doua zi de Rosaliu (6 Iunie), în padurea numită „Schulerwald.“ La casu de timp nefavorabilu maiialul se va ține Duminică în 12 Iunie n. Invitări speciale nu se vor face.

Cununie. În 26 Mai c. s'a serbat cununia d-lui *Gacrilă Triponu*, avocatul în Bistrița cu d-șora *Eugenia Popu-Papiriu*, fca protopopului din Iclodul-mare. Să li fiă spre noroc!

Necrolog. În 22 Mai a. e. la 2 ore d. a. a răposat în Domnul *Iosif Balu*, preot în Ilva-mare în etate de 51 ani, lăsându în doliu soția și 8 fii și fiice. În mormântarea s'a făcut în 25 I. e. — Fie-i țărina ușor!